

ABONNEMENT

Pour un an: 2 Dolars

Edition spéciale: 3 Dolars.

ADRESE

"İdjtihad,, Constantinople

Téléph: St. 865
xxvème ANNÉE
15 Avril 1930

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca
İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ
Mo: 295

ABONEMAN:

Seneliği [24Nushâ] Türki-
ye için 2 1/2, Âlâ kâğıd-
lısı 5 Liradır

İDAREHANESİ

Cığaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi:
1904 — Genève
Yirmi beşinci sene
15 Nisan 1930

fesinin yalnız sınıfına gelen çocuklara okuyup yazma öğretmeğe inhisar ettiğini sanan köy muallimi, köyde oynayacağı inkılabcı ve rehber yolunu idrâk edememiştir.

Bulgar köylüsünün inkişafında bulgar köy muallimi pişdar olmuştur.[*]

*
* *

Fakat her zaman «istemek» kâfi değildir, aynı zamanda «bilmek» de lâzımdır. kooperatif hakkında hiç bir fikri olmayan birinin kooperatif teşkil etmek istemesi hayırdan ziyade zarar getirir. onun için köy mualliminin köyde oynaya bileceği ideal rol hakkında yalnız irade sini takviye kâfi gelmez; onu bu rolu başara-bilmek için zaruri olan bilgi ve tecrübelerle de techiz etmek lâzımdır.

Eğer köy mektebinin gayesi yukarıda söylediğimiz gibi, köylü çocuğunu tabiatla mücadelede daha mücehhez, iktisadi mücadelede daha muvaffak yapmak ise muallimlerimizi de bu gayeyi te'min edebilecek kuvvet ve seviyede yetiştirmeliyiz.

Muallim mekteplerimizin programında iktisadi terbiyeye ne derece ehemmiyet veriliyor bilmiyorum. darülfünunumuzda bile bir kooperatif kürsisinin bulunmadığına göre muallim mekteplerinde iktisadi terbiyeye lâyık olduğu mevki veriliyorsa da cidden şayanı hayret bir muvaffakiyyet olur!

Köy muallimi imlâ, kıraat, hesap okutmakta olduğu kadar muhitinin, ve memleketinin iktisadi meselelerini idrâk, tedkik ve tahlilde kabiliyetli olarak yetiştirilmelidir ve meselâ, köy muallimi bir kooperatif kurmağı ve kooperatifi yetiştirmeğı de bilmelidir; eğer bu günkü muallim mektebi programları bu ciheti te'min etmiyorsa bu noksan çabuk telâfi olunmalıdır. çünkü muallim mekteplerinden yalnız genç neslin mürebbileri değil aynı zamanda iktisadi inkılâbımızın rehberleri yetişecek, Köy iktisadiyatımızın inkişafında kullanılabileceğimiz en kuvvetli manivelâ köy muallimidir.

Vedad Nedim [Hayat]

[*] Bulgar köylerinin bugün kooperatiflerinin adedi bine balıdır! Bulgar köy muallimlerinin hemen cümlesi Almanyanın Heidelberg ve emsali Üniversite'lerinden mezundur. Vatanlarını anaları ve köylülerini evlatları gibi severler.

[İctihad]

Mecidiye 26 Mart 930

AHMED RIZA BEY HAKKIN DA

Ahmed Riza beyin vefatını ve cenazesinde ancak 69 — 70 kişi bulunduğunu *İctihad* da okudum; kırk senelik fikir ve emeldaşım ızın ebedî gaybubetinden mükedder oldum. Avrupada hep beraber hürriyet ve vatan için cihad ederken Riza bey bizim fıkrımızda olanları için de —teannüdle demmeek için— bir fikri sabitle meşhurdu ve gendi fikrile hareket eder di fakat hamiyeti vataniyesi itriaz kabul etmez bir derecede idi,

Pariste oturduğu evin dördüncü katın da Fransa ricalinden meşhur «Clemenceau ve sair zevatın ziyaretlerine mazhar olan ve hürriyet ilânında vatana avdet ederken vapurlarla ta Çanak kalasından karşılanan ve hurriyet ilânını müteakib parlamantoya riyaset eden bu Ahmed Riza bugün sefalet içerisindeymi olmalıydı,

Cenazesinde binlerce türk gençleri, ihtiyarları, gazeteciler muharrirleri kulublar, dernekler yurdlar delegationlar bulunacağına; cenazenin geçeceği yollarda matem alametleri konulacağına, bir saat resmî devair taatil edileceğine, cenazesi altmış kişi ile mi kaldırılıp mezarına götürülmeli!

Biz ki bir çeyrek asır vatandan cüda hapis hanelerde sefaletler, felâketler içinde istibdat ile boğuştuk - hurriyyet ilânında - vatana avdet ettiğimizde iktidar mevkiinde bulunan bu silah arkadaşımızdan bir yardım, ufak bir güler yüz bile görmedigimiz halde bu kıymetli adama şimdi ağlarken nerede onun himaye kerdeleri! Bazılarına ufak görünen bu dürlü vakalar başka memleketlerde millî vicdanın birer miyarıdır. Avrupada yararlık gösteren ve vazifesi yolunda ölen bir candarma neferine bundan ziyade ihtifalat yaparlar.

Geçenlerde Kalas şehrinde zuhur eden

YENİ LİSANCILAR ve ZİYA GÖK ALP'İN

Fikir menba'ları

III

I — Necip bey maziden gelen cereyanı, lisanın islahi ve sadeleştirilmesini kuvvetli bir hareketle genişletmişti. O da mazi gibi lisanın istiklâlini aks etdiriyordu; yalnız Necip B. evvelkiler gibi — sırf lisanı ele almamıştı, bu sadayı atisini tehlikede gördüğü Türklerin kurtulmasına, halkın ilerlemesine ve yükselmesine bir vasıta addediyordu. Daha ilmi esaslara da da daha derin hakikatlara dayanarak âtin'in, bu günün porgiramını çizmişti. Bu sâikladır ki neşriyatı "dil," ve "Türklük," hakkındaki düşüncelerinde maziye nazaran gösterdiği ehliyet, ilmi görüş ve usulle Türkçülük ve "halk," hakkındaki emel ve mücahedelerile, prensip ve gayelerile, bunları geniş mikyasta tatbika gayretle, milliyet cereyanı tarihinde başlı başına bir merhale oldu,

GÖNLULME

Revan iken feleginde eğilmek ayını
Dedimmi hiç sana ey serfraz gönlüm; egil!
Eşitdirirdin olaydı çağırıldığında hayat
Çağırıldığın fakat, eyvah, zı hayat degil..

16 ağustos 1924 Ab. DJ.

bir yangında itfaiyeye mensup bir Dobruçalı müslüman neferi bir yahudi çocuğunu ateşten kurtadıktan sonra yanıp ölüyor. Bütün alay kumandaları beraber olduğu halde top arabasına konarak otuz çelenk ile ve büyük ihtifalate ve cenerllar memurini âliye uutuklariyle defn idildi validesine taziyet telgrafları cekildi :

Tiranda Derviş Hima vefat ediyor bütün şehir ehalisi, parlamento azasi, düveli- ecnebiye mümessilleri, hatta kral bile celenk göndererek ihtifalate iştirak ediyor .

Ahmed Riza beyin ve vatana hizmeti sepkat etmiş diger zevatin çenazelerine karşı pek ziyade hürmet kâr olan Istanbul ehalisi boyle - mi davranmalıdırlar ?

Bizim bildigimize göre şükür güzarlilik en yüksek hasletdir .

Dr. İbrahim Temo

2 — : Necip beyin fikir ve düşüncelerini, mâziden ayrılan noktalar, birleşmeler, bunların tahlil ve mukayesesi; neşriyatını İzmir'e izafe etmekle İzmir hareketinin mahiyetini daha iyi tesbit etmek için herhalde çok faydalı olacaktır:

Lisanın sâdeleştirilmesi, halkın ve ekseriyeetin anlıyabileceği tarzda yazılması fikir ve emeli, şüphesizki oldukça eskidir. Eğer zat ve zaman tayini lâzım gelirse "Şinasi,, ye kadar götürülebilir. Hattâ köprülü zade Fuat bey'in bir makalesine atfen İsmail Habip beyin teceddüt edebiyatı tarihinde yazdığına göre mütercim Esat ef. — Lisanda Türkçülüğün ilk mübeşşir-

lerinden oluyor. Bununla beraber muhtelif zamanlarda ve muhtelif esbap ve tesir altında lisanda sadeleşme lüzumunu takdir edenler davayı olduğu gibi görenlerden kim

bilir adı sanı unutulmuş veya ahlâfa intikal etmemiş ne kadar kimseler sönüp gitmişler. Bunların şimdikilerden ve hatta İzmir'den çok evvel bu yolda yürümüş olduklarını hürmetle hatırlamak bize bugün bir vazifedir.

İşte bunların arasından lisanda sadeliği en devamlı surette iltizam ve bu fikir ve kanaatı (Sabah, Tarik, İkdam) gazetelerinde bazı muarız ve muterizler ile muhafazakârlara karşı daha ilmi bir surette müdafaa edebilen ilk safda merhum Ş. Sâmî B. olmuştur, diyebiliriz. Merhumun bu gibi mevzu ve mes'elelerde ilmi kifayet ve ihatası müsellemdir. Sami beyle muasır olarak heman aynı senelerde Necip Âsım beyide ilmi ve ameli bir yolda çalışanlardan biri olmak üzere şükranla zikredebiliriz. Ancak biz burada «dilin sadeliği» hakkında merhum Sami beyin fikir ve mütalaalarını kendisine takaddüm eden maziyi de aynı düşünceler ve gayeleri tazammun ve temsil eder bir mahiyette görmek isteriz ve bu görüşte yanılmışda olmayız :

3 — Merhum Ş. Sami B. :

I — Lisanı tahriri mustakil bir lisan addediyor, üç lisandan bir lisau farzetmenin dünyada görülmemiş bir şey olduğunu iddia ediyor.

II — Eskileri bu telekkiye sevk etmiş olan yabancı lisanlardan kelime almak keyfiyetini de